

Enyedi (Lakatos) Márton: Emlékezetnek könyve.

(Első közlemény.)

A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium anyakönyvtára 1612. k. sz. alatt őrzi a fent ezímett nyolez ív terjedelmű 4 r. kézirati naplószerű munkát. Hogy nem a szerző eredeti kézírate, mutatja a füzet papirboritékján keletkezését jelző e pár szó: „A m.-vásárhelyi ref. kollégium könyves házáé, íratta le bibliothekárius Baranyai (Mihály) 1799“. Erdődi Sámuel, a kollegium azon évi seniora számadásában szintén igazolja ezt: „1799. januárban írtam le a théka számára egy régi írást hazai dolgokról 8 árkus papirosra 8 kr.

A könyvtárnak 1832. készített katalogusában e ezímen van bejegyezve: „Dissertatio historica ecclesiastica“.

Albert Márton, könyvtárnok, ki a katalogust 1832-ben deák korában írta, 1857–58. mint ügyvéd az intézet igazgatósága megbízásából új katalogust írt ismét és a két első levelen látott papi és püspöki névjegyzék után ezen ezímen jegyezte be: „Enyedi Márton emlékezetének könyve az erdélyi ref. ecclesiák püspökeiről és a marosvásárhelyi ref. ecclesia lelkipásztoraikról. Kéziratban 1745. in 4-o“.

E cím azonban épen nem felel meg a füzet foglalatjának és nem meríti ki tartalmát. Vannak itt köztörténelmi, egyházi adatok és bővebben a város hivatalnokai, a polgárok hivatal fölötti villongásaik, veszekedéseik és hadjárataikról.

Rendszeres munka egyszerű polgár embertől nem várható. Úgy látszik, Borsos Sebestyén és Nagy Szabó Ferenc s mások régi krónikáit, naplóit és a kalendariumokba följegyzett adatokat olvasták, mint azt Nagy Szabó Ferenc is tette, azok példáit követni akarta. Erre látszik mutatni, hogy följegyzéseit ott kezdi, a hol Nagy Szabó Ferenc végzi: 1658-on. 1601—2-ről jegyzett pár sor után 1655—58-ki eseményeket érintve 4 levélen az 1659. után következő

időket, Apaffi korát tárgyalja. A vásárhelyi papok névjegyzékét 1745-ig hozza le.

Polgári állása, működése ismeretlen. Született 1710., meghalt 1776. Nősült 1733. szept. 1. Neje Dévai Erzsébet, meghalt 1747. 32 éves korában. Márton nevű fiók született 1742. Ennyi adatot nyújtanak anyakönyveink Enyedi (Lakatos) Mártonról. A többi hasonnevű Enyedikkel: István, János, Pál és Sámuel írókkal a rokon kapcsolatot kifürkészni nem sikerült.

*

Isten segedelme által kívántam némely emlékezetes dolgokat írásba tenni és jövődöbeli emlékezetre magam után hagyni az én utánam következő posteritásoknak és minden jólelküismeretű embereknek s nevezetesen az én édes gyermekeimnek, tudniillik Enyedi Lakatos Márton fiának és Enyedi Lakatos Erzsébet leányomnak és utánok következő unokáimnak. Mely dolgoknak régi írásokból való összeszedésekhez kezdettem anno 1743. die vero 9-a currentis mensis martii. Legelsőbben is az erdélyi reformatata ecclesiának és a marosvásárhelyi reformatata ecclesiának lelkipásztorainak, tanítóinak és némely püspököknek, espereseknek nevei így következnek:

1. Göcsi Máté, ki is erdélyi országi harmadik reformatus püspök volt anno 1576.

2. Szilvási János, marosvásárhelyi tanító, anno 1586.¹

3. Batizi János " " " 1602.

4. Körözi Pál " " " 1627.

5. Tiszabecsi István " " " 1633.

6. Borzási Péter maroszekei esperes, kibédi tanító 1641.

7. Veresmarti Gáspár, m.-vásárhelyi tanító és ugyan maroszekei esperes, 1642.

8. Apáczai Kelemen maroszekei esperes és ugyan erdőszentgyörgyi tanító, 1648.

9. Bihari Gergely, m. vásárhelyi tanító 1643.

10. Kézdivásárhelyi Péter, m.-vásárhelyi tanító és maroszekei esperes 1649-től.

11. Tóth-Szent-Miklósi Péter, m.-vásárhelyi tanító² 1651.

12. Náményi Mihály " " 1660.

13. Dévai János " " 1660.

¹ NB. Szilvási után Kállai János 1591. és Piskolti Fabricius Mátyás 1596. volt pap.

² Szentmiklósi Turcsák Mihálynak írja Bod Péter s azt jegyzi róla: előbb socinianus, azután szombatos, végre keresztyén. Elgyengülvén, lemondott hivataláról, meghalt 1668. jun. 15. 65 éves korában, a templom falában sírírata. Legelőbb Pécsi Simon udvari papja. Itt 1651. kezdett papi hivatalt viselni.

14. Galambfalvi András, marossszéki, szentbenediki tanító, 1661.
15. Szentgyörgyi György m.-vásárhelyi tanító 1678.
16. Fogarasi Mihály, marossszéki esperes és mező-madarasi tanító, 1686.
17. Enyedi István, marosvásárhelyi tanító 1691.¹
18. Zilahi István m.-vásárhelyi tanító 1691.
19. Felfalusi József " " és marossszéki esperes, 1692.
20. Nádudvari Péter m.-vásárhelyi tanító 1700.
21. Csabai András " " 1705.
22. Szokolyai István " " és marossszéki esperes 1716.
23. Dezső Mihály m.-vásárhelyi tanító 1721.
24. Kapronezai György² " " 1721.
25. Bonyhai Simon György erdélyországi ref. püspök, marosvásárhelyi tanító (1729) és kükküllővármegyei esperes, halt meg 1737. szeptember 19., eltemetett szeptember 29.³
26. Albisi Vas Gábor⁴ m.-vásárhelyi káplán 1730.
27. Zágoni György " " 1730.
28. Solymosi Benkő Ferencz " " ki is haza fia, 1734.
29. Ugyanezen Benkő Ferencz m.-vásárhelyi tanító anno 1738. holt meg 1745. ápril 24. szintén Szentgyörgy napján, eltemetett 28 ápril.

30. Berkes István m.-vásárhelyi tanító 1745.

Anno 1746. die 23 julii mult ki e világból idvezült Kapronezai György uram életének 61. m.-vásárhelyi predikátorságának 26. esztendejében.

*

Anno Salvatoris Jesu Christi 1601 die vero 3-a Augusti midőn országunknak hada Goroszlónál Báthori Zsigmond idejében Básta Györgytől és Mihály vajdától megveretett és országostól nagy pusztulásra jutottunk volna és mi is M.-Vásárhely város lakosai veszedelmesen felpraedáltattunk volna, kit Isten büntetésül boesáttott mireánk, és a megmaradott városi nép ide s tova városokra, falukra, tartományokra, kik penig erdőkre, havasokra és idegen népek közé hanyattattunk és a futásból haza szállottunk volna: látván romlott városunk elei és tanácsos férfiai a megmaradott köznéppel, hogy ily veszedelmes és háborúságos időben mely igen jó

¹ Majd n-enyedi tanár 1691—1714-ig.

² Kapronezai György 1746. jul. 23. mult ki e világból, életének 61., vásárhelyi predikátorságának 26 esztendejében.

³ Bonyhai előbb kükküllővári pap és esperes, azután vásárhelyi pap 1729—1737.

⁴ Albisi Vas Gábor, Zágoni Aranka György és Solymosi Benkő Ferencz bonyhai püspök káplánjai voltak, később rendes papok ugyanitt: Benkő F. 1737—1745-ig és Zágoni Aranka György káplánsága után Széken, és 1747—1775-ig Vásárhelyt, és azután ismét Széken.

volna bármily kiesiny erősség is: közönséges megegyezett akarából a haza szállott nép a tanácsosal együtt a jó Isten segedelme által kezdők építeni a templom körül való törpe kerítést és kőfalat 1602. és a hazatelepedett népet, czéhokat bástyákra, várdákra czirkálásnak avagy strázsálásnak okáért elosztván ex communi consensu et deliberatione, azaz a város népének és tanácsnak megegyezett akaratjából parancsolták, hogy a lakatgyártók, esziszárok, szijgyártók, paizsgyártók, nyeregyártók és nyilgyártók egy bizonyos czéhba álljanak és a hol illik s kívántatik, czirkáljanak és a város közönséges terhét viseljék, úgy a kerekések, kádárok és asztalosok is egy czéhot tartsanak együtt, viseljék a város terhét, kit a mi eleink és atyáink a több privilegiumos városbeli czéhoktól tanuságot és értelmet vévén, javaslották, hogy bizonyos czéhokat tartsanak és hogy nagyobb előmenetelt vehessenek, kezdettek ezen czéhok valami bizonyos regulát tartani, melyet annakutána megerősíteni kívántak, kiváltképpen 1633. böjtmás havában városunk főbirája idősbik Szabó Péter uram bíróságában adatván privilegiumul és közönséges regulául a megtartásra. Melyek megírtak és confirmáltak a következendő időben ezekkel való szabados élésre minden időbeli szabadság engedtetett mostantúl fogva ennekutánra is minden időben.

Anno 1655. die 9-na januarii.

A mi kegyelmes urunkkal II. Rákóczy Györggyel ő nagyságával a m.-vásárhelyi gyalogok bémenvén Havasalföldébe, Raduly vajda az fejedelemhez szökvén, a fejedelem hada megveré a személyeket. Juniusban kijöve a fejedelem a maga hadaival együtt, odabé hagyván az ország őrzésére a maga hadaiból tizezer embert.

Anno 1657. die 16 januarii.

A mi kegyelmes urunk második Rákóczy György Lengyelországra indulván sok szép hadaival, a marosvásárhelyi gyalogokat Jenő várában oltalomra szállították és ott hagyták. Áprilisnak 5-ik napján indított a város hópénzt utánok Jenő várába Simonfi Kádár János, Boldizsár Szöcs István és Keresedi Szöcs Mihály által.

Ezen 1657-ik esztendőben juniusban valamely pártos urak lengyelekkel együtt Munkács és Beregszász táján sok pusztítást és égést vittek végben. Ismét a Bán táborba szállván, ujjolag negyven gyalogot adott a város, die 2-a julii indultak el, egy hét mulva visszajövének, ismét harmad vagy negyed nap mulva elindulának és Szász-Sebeshez szállának táborba. Ugyanezen esztendőben juliusban sok tolvajok támadtanak, a kikben sokakat meg is fogtanak. Ugyanezen 1657. esztendőben juliusban a fejedelem futva, szaladva jöve haza Lengyelországból, harmadnap mulva hadait Kemény János ur ő nagyságával elrabolták a tatárok tizenötezer emberből álló tábori vitézeit.

1658. die 31. Januarii.

Rákóczy György úr ő nagysága Rhédeire reá menvén az szász-medgyesi gyűlésben, kitudá az fejedelemségből Rákóczy György Rhédeit, úgy egyezének meg az országgal.

Ugyanezen esztendőben az havasalföldi vajda hadat kér az erdélyi fejedelemtől, az melylyel futva szalada az vajda Erdélyben, és az sokaságú török, tatár Havasalföldét elrabolván, más vajdát ültettek a székbén. Csak mindjárt akkor két vagy három hét mulva az moldovai Stephán vajda is ki szaladott Csíkba.

Husvét negyednapján az megharagudt jó Istennek áldozván, innepet szenteltek a jámbor papok.

Ismét ezen esztendőben, májusnak 19. napján indult el M.-Vásárhelyről a gyalogság, a kik voltanak ötvenen. Váradai Lakatos Pál volt a főhadnagyok.

Ekkor Alvinczen ország-gyűlése tartaték.

1658. 13. Junii.

Az Erdély országi méltóságos fejedelem Rákóczy György indult ki Erdélyből mindenféle fizetett hadaival. Az ország népét pediglen itt benn hagyta az ország oltalmazására.

Die 21 Julii Sánta Bánkot felakasztották.

Ezen hónapnak vége felé az törökök ki ütvén Lugosban és tartományában, Lugost elégették, népében is elraboltak. Az székelység Lugos várában szorult és a föld népének is némely része, s ott maradtanak meg az rablástól.

Die 6-a Julii az locumtenens az székelységet s egyéb hadakozó népeit az országnak Gyula-Fejérvárban hivatja táborban az fejedelem akaratjából.

Stephán vajda Moldyában bémenvén két ezereð magával — fele magyar, fele másféle nép — die 11-ik Julii Bitá vajda reá ütvén, igen levágta az Stéphán vajda hadát. A ki penig az esután megmaradott, az föld népe vesztegette és ölte, míg elfogyott.

Akkor Juliusban az fejedelem Rákóczy György ő nagysága az lippai szorosban szemben menvén a törökökkel az úr Isten győzedelmet ada Rákóczy Györgynek. Igen megveré a törököket.

Stéphán vajda szaladván menten mégyen Rákóczy György fejedelemhez Váradra.

Augustusban penig az áruló urak megizenik Mikes Kelemenek Bozza várába, hogy kiszálljon onnan és az ágyukat lehozván Bozza várából, a mi kevés had a székelység közül ott volt, a maroszéki kapitány Bakó István szembe szállván a pogánysággal, meggyőzé a nagy sokaságú pogánység a kevés számból álló székelységet úgyannyira, hogy Bakó Istvánt el is fogák elevenen, a hada pedig

haza oszlott. Csakhamar akkoron Bakó István 500 talléron satzolt meg, úgy szabadult meg.

A sokaságú pogányság pedig Háromszéket és a Barezaságot elégetvén elpusztította, s népét elrabolta, Szeben felé s ezen fel elszedvén az ország nagyobb részét elrabolták, elégették és elpusztították.

Szeptemberben pedig Gyulafejérvárát tornyaival együtt elégették és elrontották, sőt a mi nagyobb és keservebb, Istenben boldogul kimúlt öregbik Rákóczy Györgynek és fiának, Rákóczy Zsigmondnak holt testeket koporsójokból kihozván, tűzzel megégették, a városnak népét mind elrabolták.

Önnét feljebb jöven a pogányság Enyed alá szállott és az enyedik jól forgatván magokat, a megszámlálhatatlan pogányság meggyőzvéen őket, a várost mind elégették és elrontották annyira, hogy csak egy ház is a városban épen nem maradt.

Jóllehet háromszor meg is satzoltak nekik, az Isten esudálatosan az égből tüzet bocsátott a pogányokra, az enyedi várat avagy kastélyt meg nem vehették, hanem megrémülvén a pogányság, szégyen vallással elment a vár alól.

Októberben pedig a Bán Baresay Ákos elmenvén Jenő alá a törökhöz, a jenői főkapitánynak Ujlaki Lászlónak beizene, hogy adná fel Jenő várát a töröknek, ki is feladá a várat, a benne volt népet pedig a törökök Fekete-Bátorig elkísérték, Ujlaki pedig Rákóczy Györgyhez menvén Nagyváradra, menten harmadmagával fejét vétette az árultatásért.

A pogányság pedig Torda városát elégetvén, Kolozsvár alá szállának, Kolozsvár pediglen megsatzolván, békével maradt. A pogányságnak pedig hire érkezvén, hogy N.-Váradra ki menjenek Rákóczy Györgyre, nagy hamarsággal ki is menének és oda ki is hasonló rablást, pusztítást tőnek mindaddig, miglen a törökkel megbékélhetének.

Baresai Ákos bejövén Erdélybe törökkel és tatárral és a két moldvai vajdával, Segesvárt gyűlést tétete és az országnépét magához hajtá és fejedelemségre felemelék.

Itt pediglen M.-Vásárhelyen gyűlést tétete, nagy pompával pedig maga bejövén, törökkel és egyéb népekkel egy hétig tarta a gyűlés. Ismét méne Medgyesre, azután visszaméne Segesvárra, az országot pedig maga hűségére megesketvén, megsatzoltatá úgyannyira, hogy vagy szegény vagy gazdag, minden házas ember s minden özvegy asszony két-két forintot adott kételenségből.

Az várában Segesvárnak fel nem bocsáták, hanem hat hétig alatt a városban lakának.

Ugyanezen segesvári gyűlésben végezték, hogy kimenjenek Rákóczy Györgyre és megindulván, Nagykarácson napján Szamosujvár alá menének gyűlésbe. Feladván Szamosujvárat, benne vendégeskedének.

1659.

Azután 1659-ben Beszterczére (febr. 26.) hirdetvén gyűlést, tartá a gyűlés hat hétig; de az ország javára semmi állandó jót nem tudának végezni.

1659-ben a mi kglis urunk fejedelmünk Rákóczy György bejövén Erdélybe Magyarországról, Baicsai Ákos Törökországba szalada és elfuta. Ismét törökkel bejövén Sejdi basával, Vaskapunál csatájok lón, megverék Rákóczy kevé hadát, a gyalogjai mind ott veszének, mert elárulták vala Zólyomi, Csegezi és a Kendeffiek, több urakkal együtt. Utána nyomulván pedig Bartsai Sejdi pasával együtt, az Libáncsra szállának, Rákóczy György megfordula Kolozsvár felé, a török pedig megfordula és szaladva szaladának Szebenbe egyrésze, a többi pedig visszamene Törökországba. Rákóczy György Szeben alá szálla, Gaudi sánckokat hányván alá, a Farkas-ágyút is Fejérvárból odavitetvén, erőssen löteté, de semmi haszna nem lón.

Sejdi pasa és Ali basa megindulván, Várad felől bejövének, Szeben elhagyván Rákóczy Gy. minden hadával szálla Kolozsvárhoz, megütköztvén Gyalunál a törökkel, miután maga kezével néhány törököt levágott, halálos sebben esék maga Rákóczy, a hada futva szalada és maga Váradra kimenvén, die 22. Maji meghala.¹ Utána nyomulván a török, Baresai Szebenből kijöve, hogy megegyezék a vezérral, menten hivatá a Maros-Vásárhelyi bírót nyolezad magával, úgymint: Nyirő Szabó Miklóst, Simonfi Mihályt, Szegelet Csizsár Jánost, Nyerges Györgyét, Lengyel Márton, Dézsi Horváth Pétert, Bakos Dánielt, Csapai István deákat. Ezek közül négyet megfogván, megkötöztette a fejedelem. Die 1-a junii újlag megeskettek bennünket a Baresai Ákos hűségére.

Die 3-a junii Baresai Á. fejedelem megegyezett a vezérral Bonczidán, akkor itt M.-Vásárhelyen két embernek orrát, fülét elvágatták Baresai Gáspárék.

Die 8. junii ismét a Toldalagi Mihály haláláért segesvári négy szász embert itt a városnak négy szegletin keresztül vonattattak az nyársban Baresai Gáspár akaratjából. Ismét egy hét múlva egy magyar embert is nyársoltanak fel a Kosárdombon.

1659-ben ugyan Baresai Gáspár itt létiben Szilágyi Sámuel levagdaltaták a törökökkel. A törökök pedig ötszázan itt laktanak három hétig. A fejedelem ő nsga Kolozsvárról elmenvén, a vezér akaratjából die 20 junii Bányát, Szathmárt s több városokat meghódoltatván Ecsedvára alá menván, megszemlélé Ecsed várát a vezér, mindjárt elszállott alóla és aláfördulván Debreczen felé, Rákóczy jószágait mind elégetvén, Bártort is mind elégették. Hirtelen valami hírek érkeztvén, Várad felé térének, Váradot is megszemlélvén,

¹ Mindez azonban 1660-ban történt.

Tömösvár felé indultak. Baresai Ákos fejedelemnek is el kelle menni az vezérrel Tömösvárig.

Die 3. juli Bakó Istvánt, a marosszéki főkapitányt a szászsebesi piacon Baresai Gáspár fölakasztatá. Segesvárott gyűlést tartának az urak.

Die 14. juli a megharagudott Istentől hogy kegyelmet nyerjünk, áldozatra rendeltetett minden héten szereda nap, mivel hogy a török azon napon Várad alá szállott.

A segesvári gyűlésben felveték az országra a nagy summa adót, melyet Baresai Ákos ígért volt a töröknek, ötszázezer tallért és az előbbeni adót, melyet a fennebb elmúlt esztendőben meg nem adtak volt, úgy mint százhatvanezer tallért, mely is in summa téssen hatszázezerhatvan (így!) tallért.

Ali és Sejdi basák Várad várát igen ostromolják. Rakomaznál egy kevés német had volt, de csak hiában való volt.

Die 1-a septembris Várad várát a két basák hadaikkal megveszik.¹ Baresai Ákos fejedelmet a mellette levő urakkal együtt Erdélybe bebocsátták a vár megvétele után.

Die 1-a octobris Baresai Radnóton lakván, bejövése után jó darab ideig hadait, kit felszedhetett, béküldé táborba a székelyekre, meg is esatáztván, egymásban sokat levágtak.

Die 13. octobris a marosvásárhelyi gyalogok is elmentek táborba. 15. octobris városunk törvénye és szokása kívül hatvan lovast is küldött a város. Leszállván pedig a tábor s kijövén Háromszékről, Segesvárott gyűlés tartatik. Baresai megházasula Segesvárott, Szent-Márton nap (nov. 11.) tájban Görgénybe felmenvén, ott lakik.

Katalin nap tájban (nov 25) Kemény János bejövén Erdélybe hadakkal, Baresai Gáspárt levágák a katonák. Nov. 28. hogy ide M.-Vásárhelyre érkezék Kemény János, Lázár Györgyöt is a katonák hasonlóképpen lelövöldözék a gyalakúti bérezen. Az oda bévaló székelység pedig kijövén, Lázár Istvánnal Szent-Miklós nap tájban (decz. 6.) ide Maros-Vásárhelyre érkezik és Lázár István Kemény Jánossal megegyezék s Petki Istvánnal Görgény alá felmenének. Hitre s tractára Bartsai Ákos lejövén a várból, megegyezének, hogy karácson harmad napján országgyűlést tartsanak Régen városában.

Kemény János úr pedig itt m.-vásárhelyi piacon a pellengérré négy katonákat felakasztata a nemesek felprédálásokért.

A praefigált karácsony harmadnapjára felmenvén Régen városában országgyűlése tartatik, az holott is Kemény János ur ő nagysága a hét keresztyén országoknak leveleit megmutatván az országnak, erdélyi fejedelemségre választják a tekintetes méltóságos Kemény János urat ő nagyságát, újesztendő másodnapján meg is esketék az ország hűségére.

¹ 1660-ban történt.

Baresai Ákosnak pedig Görgényvárárt hozzátartozandó jószágaival együtt kezében hagyák. Baresai András pedig Fogaras várába szorulván valami kevés hadakkal, sok katonát lövöldöztetett el alatta, míg kivehették belőle.¹

Anno 1661.

Kemény János fejedelem benn lakván az országban, látván Baresai Ákosnak sok alattomban való praktikáit, kiindítá Baresait Szamosújvár felé, a mezőségen Kozmás nevű faluban a kísérő katonák meglövöldözik és meghal. Baresai Andrást pedig csakhamar azután Fogarasba küldik és ott másodmagával felakasztatják.²

Aratás tájban pedig a török megindulván Vaskapu felől, Kemény János fejedelem táborba szálla Maros-Ujvárhoz, más hírek érkezvén, onnét az Aranyos mellé Gyéreshez szállának. — Midőn meghallották, hogy megindult a török és a moldvai vajdák hadai, megfutamodék Kemény János hadaival együtt, mivel hogy csak könnyű haddal vala, mert a gyalogokat a várakban elosztotta volt. Szaladána: pedig az Emberfőre és még a Tiszán túl is futnak vala. Ali basa pedig által kergetvén a Tiszán, vissza fordula és rettenetes nagy rablást és égetést tőnek a Tiszától fogva bé Erdélyben egész Csíkgig. Szent-Mihály nap előtt három héttel ide m.-vásárhelyi határra szállának, majd egy hónapig itt lakának, búzáinkat, szőlő-hegyeinket mind elprédálván, innét felkelvén az tábor Radnóthoz szállának. Kemény János pedig eljőve az erdélyi véle volt népekkel és a Montecucolli erős hadával Kolozsvárig. De megkémeletvén az Ali basa hadát, megtérének. Csíkot is meghódoltatván, rabolván és égetvén Ali basa haza méne Törökországba, bizonyos számu törököt hagyván itt benn az ország őrizetére. Annak utána, mikor Ali basa ide Maros-Vásárhelyre érkezék, menten küldé Csíkba követeket Petki István után, hogy fejedelemségre kijönne. De az el nem jöve, hanem ismét hivatá a basa Apafi Mihályt Ebesfalváról, ki is kételenségből eljőve a basa parancsára, és az országból, minden városokból is követeket hivatván, itt a városom feljül a Szentgyörgyi malomnál fejedelemségre választák Apafi Mihályt és lakék a fejedelem Medgyesen, Segesváron a törökökkel Ibrahim basával együtt ezen esztendőben.

Anno 1662.

Kemény János gyülevész haddal, némettel, horvátal, kevés katonával bejövén Erdélybe, Segesvár alá akara szállani, de Nagy-Szőllősre szállván, maga kevés hadával, Ibrahim basa Apafi Mihálylyal Segesvárban lévén, segítségökre jöven Kucsuk Memhet basa, ki is elérkezvén, menten mégyen Hétur felől Nagyszöllös felé, hogy megütközzék

¹ 1661. márcz. 15. — ² Május 16.

Kemény Jánossal. Vigyázatlan levén pedig Kemény János, mikor ebédhez ült volna, akkor vivék meg, hogy *süvögtelve* (!) megy a török nagy sebességgel. Hirtelen lóra ülven Kemény J., rendelte sergeit, de reájok rohanván a törökök, horvátok két vagy három lövést tettenek, megtolják őket a törökök, megfutamodék a Kemény hada és szaladva elfutának. Kemény Simon is elesett a harcban,¹ maga is Kemény János, miformán és hol veszett, senki bizonyosan nem tudja. A harc előtt való napon nagy erőszakkal Földvári és Mikóék újólag megeskették a m-vásárhelyi lakókat a Kemény János hűségére *Kovács Ferencz bíróságában*, a harc pedig volt január 22. Hushagyó kedd után pedig bőjtben Apafi Mihály fejedelem Görényben országgyűlést tartata, ötezer törököt pedig ide Marosvásárhelyre szállíta, kik miatt a város nagy inségben vala; három héttig és négy napig mindennap kész gazdálkodással, mindennel a város tartotta. Husvét előtt két héttel elmenvén innen, Kolozsvár alá szállottak és azt lőtték éjjel-nappal.

1663. esztendő.

A török Kucsuk basa itt benn Erdélyben lakék, hol Medgyesen, hol pedig Segesváron. A fővezér parancsolván Érsekújvár alá kellett menniük mindjárt Szent-Mihály nap előtt. A fejedelmet is Apafi Mihályt hivatá, hogy kimenjen Érsekújvár alá. El is mene valami kevés mezei haddal. Isten ő felsége hamar esodálatosan haza hozá a fejedelmet, az árulóját pedig Haller Gábort visszavité a fővezér, csak hogy néhány napi járó földig jött haza-felé a fejedellel. Hogy visszavitték, fejét véteté a fővezér.

Ezen esztendőben októberben Gál nap előtt a nemes országgyűlést tart itt M. Vásárhelyen, azután, hogy Apafi Mihály Érsekújvárhoz ment. A nemes ország végezte azt, hogy minden sokadalomban ki mennyi forintot árul, minden frtból egy garast adjon a fejedelem Érsekújvár alá menetelére. Elkezdék Gál napkor Enyeden, két-három sokadalomban véghez vitték, azután beléhagyták.

1664. május napjain.

Apafi fejedelem táborba szálla a zsoldosokkal a Sebes vize mellé. Ekkor Szatmár felől beütven valami esavargó katonák és németek, sok kárt tettek, csak lábas marhákat hajtottak el hat vagy hét ezeret.

Julius 7-én végezte az ország gyűlése, hogy minden kedden innep szenteltesék a megharagudott Isten engesztelésére.

Julius 23. Az ország gyűlést tarta Radnóton szeptember napjaiban.

A meghódolt kolozsvári németek kimenének az országból, az ország is békével bocsátá el őket.

Október 17. az ország gyűlést tarta Segesváron.

¹ Ez nem áll.

1665.

Január 1. Nagy Csiszár János uram választatott m.-vásárhelyi főbíróvá; melléje polgároknak: Nyerges György, Bakos Daniel, Lengyel Márton, Otves Lakatos Márton, Keresedi Péter és Brassai Csiszár György.

Jan. 13. Az országtól felvetett summát felvetették a város lakosira, meg is vették, az tehetős embereken másfél tallért, az alábbvalókon kevesebbet.

Január 31. A fejedelem a németeket ide Vásárhelyre szállítván, rajtuk quartélyozának.

Ezen esztendőben kétrendbéli üstökös csillag támadott az égen.

1666.

1. Februárban országgyűlés Fogarasban.

1667.

Januáriusban itt M.-Vásárhelyen az ország gyűlést tartá négy hétig.

Vizaknai Péter Deák az ország prefektusa s a fejedelem fő-sáfára meghalának. A prefectust eltemették itt a m.-vásárhelyi templomban a Balog László úr temetése végiben a khorus felől, a hol a deákok ülnek.

Ezen ország gyűlése elbomolván, mindjárt a bőjtben *Zólyomi Miklós* a fejedelem ellen pártot ütven, bé szökek Törökországba.

1668.

Január 1. Nagy Csiszár Jánost meghagyták a főbírószágban.

Ugyan ekkor országgyűlés tartatik Beszterezén.

Máj. 17. A vásárhelyi várban levő reformata ekklezsia tornya zsendelyezése megavulván, Karanesi Molnár Miklós mester leszedé a torony gombjait, a nagyobb gombban volt egy levél, a kiből a volt írva: „Anno 1601. die 5-ik Augusti“, akkor tették volt oda a nagyobbik gombot. Mostan pedig Nagy Csiszár János uram főbírószágában kezdték meg csinálni die 5-ik junii a torony nagyobbik gombját és gombszárát felvonván a malommester Karanesi Miklós, Keresedi Szócs Mihálylyal együtt. Az ekkleziának némely levelcét, a bírónak, tanácsnak, a malommesternek és Keresedi Szócs Mihálynak leveleit a gombszárban és benn a nagy gombban helyeztették és belérakták, bádog pléhvel be is borították, hogy az esővíz ne ártson azon leveleknek.

Julius 13. A torony héjhatását vagy is zsendelyezését és a torony megvakolását és meszelését Isten segedelme által boldogul elvégezték.

Közli: KONCZ JÓZSEF.